

dan volgt spoedig, zooals in het domein van den Code, de praktijk, om die wet te rekken en te plooien, totdat ze voor den onbevooroordeelden nauwelijks meer kenbaar is 1). Zoo wordt in de praktijk geholpen, maar is het louter toeval, dat datzelfde land van den Code het voorbeeld vormt van een gering-schatting der wet, zooals gelukkig nog schier nergens elders werd waargenomen? En is juist dat verwringen tot onkenbaar wordens toe van de geschreven norm eigenlijk niet het beste bewijs, dat er inderdaad een kloof gaapt tusschen ons recht met zijn interpreteerende en commentarieerende en dogmatiseerende wetenschap eenerzijds en den rechtstoestand van ons maatschappelijk leven anderzijds?

De historische school heeft metterdaad den schoonen droom gedroomd, dat men het geheel zonder codificatie zou kunnen stellen en de wetenschap geheel vrij laten. Maar wie onzer zou dat in ernst nog willen? Het ideaal van het natuurrecht, een alom geldend stel uniforme wetsbepalingen, vindt wel geen aanhangers meer, daarvoor hebben we te goed de verhouding tusschen beginsel en feit doorgedacht; maar wie zou in den wirwar van onze bonte sociale verhoudingen nog de rechtszekerheid durven prijsgeven aan de juristen en hun wetenschap alleen? In Engeland — ja, maar Engeland is het continent niet, en gaat zelfs Engeland niet in toenemende mate den weg der codificatie op? We mogen de sfeer van den rechter, die trouwens heel wat ruimer is dan de leek allicht vermoedt 2), nòg wat ruimer wenschen, we mogen hem graag wat minder lijdelijk zien — hem tot den alleen mach-

---

1) Zoo b.v. het verleenen van een actie krachtens art. 1382 C. aan de ongehuwde vrouw, terwijl het onderzoek naar 't vaderschap verboden is, de actie uit hetzelfde art. aan den arbeider, die is weggezonden met inachtneming van den opzeggingstermijn, enz.

2) Cf. Prof. Houwing en zijn oratie „Rechter en wet”.